

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
QARSHI MUHANDISLIK - IQTISODIYOT INSTITUTI

“TASDIQLAYMAN”

Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti

O.S.H. Bazarov

2024 yil

Ho'jatga olindi № 04/02/034

“27” iyun 2024 yil

DEHQONCHILIK VA O'SIMLIKSHUNOSLIK

FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 800000 – Qishloq va suv xo'jaligi

Talim sohasi: 810000 - Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi

Talim yo'nalishi: 60811300 - Qishloq xo'jalik mahsulotlarini saqlash va dastlabki ishlash texnologiyasi

Qarshi – 2024

Fan (modul) kodi DHO-SHB2306	O'quv yili 2024-2025	Semestr III, IV	ECTS krediti 6
Fan (modul) turi Majburiy	Ta'lim tili o'zbek		Haftalik dars soati 6
Fanning nomi	Auditoriy va mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim	Jami yuklama
Dehqonchilik va o'simlikshunoslik	180	180	360

2 Fanning mazmuni
Fanni o'qitishdan maqsad – dehqonchilik va o'simlikshunoslikga oid zamonaviy bilimlarni, sug'oriladigan dehqonchilikning umumiy masalalari, sug'orishning istiqbolli usullari qishloq xo'jaligi mutaxassislariga qishloq xo'jalik ekinlaridan yuqori va sifatli hosil yetishtirishda resurs-tejamkor, innovatsion agroteknologiyalarni hamda fan yutuqlari va ilg'orlar tajribasini o'rnatish, o'rganish, o'lgan bilimlarni amaliyotda tatbiq etish ko'nikmasini hosil qilishdan iborat.

Fanning vazifalari - talabalarni nazariy bilimlar, amaliy konikmalar, dehqonchilikning ilmiy asoslarini, sug'oriladigan dehqonchilikning umumiy masalalari, yerga ishlov berish jarayonlari uchun zarur bo'lgan uslubiy yondashuvlarni ega lashga ko'maklashish; dehqonchilikning ilmiy asoslari kabi dolzarb masalalarni ochib berish; qishloq xo'jalik ekinlarini suv rejimi bo'yicha amaliy ko'nikmalarni hosil qilish, dala ekinlarining biologiyasi, shakllanish sharoiti, ekinlarning fotosintetik faoliyati, yetishtirish texnologiyasining tuproq-iklim sharoitiga bog'liqligi, fan va texnika yutuqlarini xorijiy ilg'or texnologiyalari bilan bog'lashni, mahalliy sharoitda qo'llash bo'yicha ko'nikmalar hosil qilishdir.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

III. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

I-modul Dehqonchilik

1-mavzu. Fanning maqsadi, vazifasi, ilmiy asoslari va rivojlanish istiqbollari.

Tuproq unumdorligi va madaniyligi.

Fanning maqsadi, vazifasi va rivojlanish tarixi. O'zbekistonda dehqonchilikning hozirgi kundagi holati, muammolari va ularni hal qilish yo'llari. Dehqonchilikni rivojlantirishda o'limalarning roli. O'simliklarning hayot omillari va ilmiy dehqonchilikning qonunlari. Madaniy o'simliklarning yong'lik, harorat, havo, oziga va suvga bo'lgan talabi. Tuproq-tirik organizmlarning yashash muhiti. Tuproq hosil bo'lishida bevosita qatnashuvchi omillar va sharoitlar. Ularning tarkibi, mohiyati va ahamiyati. Tuproq hosil bo'lish jarayonining ifodasi.

2-mavzu. Tuproqning agrofizik xossalari, suv, havo rejimlari va ularni boshqarish usullari.

Tuproqning agrofizik xossalari va ularning dehqonchilikdagi ahamiyati. Tuproq strukturasi va uning ahamiyati. Tuproq strukturasi buzuvchi omillar uni oldini olish. Tuproq strukturasi tiklash usullari. Haydalma qatlam tuzilishi. Tuproq tuzilishining o'simliklarning o'sishi va rivojlanishiga ta'siri. Haydalma qatlam tuzilishi yaxshilash

usullari. Tuproqning suv, havo rejimlari va ularni boshqarish usullari. O'simlik hayotida va tuproqda suv va havoning ahamiyati. O'simliklarning o'sishi va rivojlanishi uchun talab qilinadigan suv, havoning miqdori. Tuproqdagi namlikning asosiy manbalari, suv shakllari. Tuproqning suv xossalari (nam sig'imi, suv o'tkazuvchanligi, suv ko'taruvchanlik qobiliyati, suv bug'latish xususiyati). O'simliklarning transpiratsiya ko'effitsiyenti. Suv rejimini boshqarish usullari. Tuproqdagi namlikning asosiy manbalari, suv shakllari.

3-mavzu. Issiqlik, oziga rejimlari va ularni boshqarish usullari.

Tuproqning issiqlik, oziga rejimlari va ularni boshqarish usullari. O'simliklar urug'larining unib chiqishi, o'sishi va rivojlanishida issiqlikka bo'lgan talab. Haroratning mikroorganizm va organik moddalarga ta'siri. O'simliklar ozidlanishda mikroorganizmlarning roli. Tuproqning rejimini yaxshilashda almashlab ekish va dondukkakli o'simliklarning ahamiyati.

4-mavzu. Begona o'tlar, ularning zarari va biologik xususiyatlari, biologik guruhlari va hisobga olish usullari. Begona o'tlarga qarshi kurash choralari.

Begona o'tlar haqida tushuncha, ularning dehqonchilikka keltiradigan zarari va biologik xususiyatlari. Serurug'ligi, urug'lar unuvchanligini uzoq yillar davomida saqlanishi, urug'lamini har xil muddatlarda unib chiqishi. Moslashgan begona o'tlar. Begona o'tlarning ko'payishi va tarqalish yo'llari. Begona o'tlar klassifikatsiyasi (biologik guruhlari). Ozidlanish usuliga qarab - parazit (tekinxur) va noparazit begona o'tlar. Parazit begona o'tlar (haqiqiy va yarin tekinoxur) va ularning vakillariga taxrif. Noparazit begona o'tlar. Kam yilliklar va ko'p yilliklar, ularning vakillariga taxrif. Begona o'tlarni hisobga olish. Begona o'tlarni ko'z bilan charamlab hisobga olish. Begona o'tlarni aniq usulda hisobga olish. Dalalarni begona o'tlar bilan ifloslanganlik xaritasini tuzish hamda kurash choralarini rejalandirishda undan foydalanish.

Begona o'tlarga qarshi kurash tadbirlari. Begona o'tlar tarqalishini oldini oluvchi, qiruvchi va o'tlarni yo'qotishda kuzgi shudgoming ahamiyati. Agroteknik, kimyoviy, biologik va boshqa kurash choralari. Ekishdan oldin va qator oralaridagi begona o'tlarni yo'qotish. Biologik kurash choralari va almashlab ekishning ahamiyati. Gertitsidlar klassifikatsiyasi. Qo'llash usullari va muddatlari.

5-mavzu. Yerga ishlov berish, haydash usullari va sifatli. Shudgor va uning turlari.

Yerga ishlov berishning umumiy masalalari, maqsadi va vazifalari. Yerga ishlov berish qurollari va yerga mexanikaviy ta'sir etish. Yerni ishlashdagi texnologik jarayonlar: qatlarni ag'dartish, yumshatish, aralashtrish, zichlash, tekislash, egat, cheklar olish. Yerni asosiy ishlash qurollari. Haydash usullari: uzunasiga va aylama haydash. Yerni ishlash sifatiga ta'sir etuvchi omillar. Tuproqning texnologik xususiyatlari. Yerni haydash muddati, chuqurligi va agregat tezligi. Yerni yuza yumshatish. Yerni lushchilik, chizel-kultivator, "zig - zag" borona, diskli borona, mofiga kabi qurollar bilan yuza yumshatish. Yerni yuza yumshatish sifati. Shudgor, shudgor turlari va ularni amalga oshirish tizimi. Lalmikorlikda toza shudgor-almashlab ekishning asosiy elementlari. Band shudgorni o'tkazish muddatlari, chuqurligi. Yerni kuzda ikki yarusti shudgorlash. Haydash chuqurligini tabaqalashtrish. Haydalma qatlam qalinligi va uni oshirish usullari.

6-mavzu. Yerga ekin ekishdan oldin va keyin ishlov berish.

Yerga ekin ekishdan oldin ishlov berish. Yerlarni joriy, qisman va asosiy tekislash. Tuproqni boranlash, kultivatsiya qilish, disklash, motalash, dalaga g'atalak (katok) bosish. Urug'larining qiyg'os unub chiqishi uchun sharoit yaratish. Ekin ekkandan keyin tuproqqa ishlov berish. Har xil qishloq xo'jaligi ekinlarida qatqaloqni yo'qotish usullari.

4-mavzu. Javdar biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi.

Javdar - ahamiyati, tarqalishi, tarixi, ekin maydoni, hosildorligi, biologiyasi va navlari. Javdar yetishtirish texnologiyasi – o'timishdosh, yerni asosiy ishlash, o'g'itlash tizimi, ekish muddati, ekish uslubini, me'yori, chuqurligi. Ekinlarni parvarish qilish, sug'orish, begona o't va zararkunandalarga qarshi kurashish. Hosilni yig'ishtirish uslubini, muddati, kombaynlar, donni tozalash va saqlash.

5-mavzu. Makkajo'xori biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi

Makkajo'xori ahamiyati, kelib chiqishi, tarixi, tarqalishi, hosildorligi. Biologik xususiyatlari, navlari va duragaylari, rivojlanish davrlari. Don va silos tayyorlash uchun yetishtirish texnologiyasi – o'timishdosh, yerni asosiy ishlash, o'g'itlash tizimi, ekish muddati, ekish uslubini, me'yori, chuqurligi. Ekinlarni parvarish qilish, sug'orish, begona o't va zararkunandalarga qarshi kurashish. Hosilni yig'ishtirish uslubini, muddati, kombaynlar, donni tozalash va saqlash.

6-mavzu. Jo'xori biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi

Jo'xori ahamiyati, tarixi, ekin maydoni, hosildorligi. Biologik xususiyati, navlari. Don va silos tayyorlash uchun yetishtirish texnologiyasi: o'timishdosh, yerni asosiy ishlash, o'g'itlash tizimi, ekish muddati, ekish uslubini, me'yori, chuqurligi. Ekinlarni parvarish qilish, sug'orish, begona o't va zararkunandalarga qarshi kurashish. Hosilni yig'ishtirish uslubini, muddati, kombaynlar, donni tozalash va saqlash.

7-mavzu. Sholi biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi

Sholi ahamiyati, kelib chiqishi, ekin maydoni, hosildorligi. Biologik xususiyatlari va navlari. Sholi yetishtirish texnologiyasi - o'timishdosh, sholipoyalarning tuzilishi, sug'orish tizimi, oziqlantirish, ekinlarni parvarishlash kasallik, zararkunandalalar bilan kurashish, ko'chat qilib yetishtirish va hosilini yig'ish.

8-mavzu. Tariq biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi

Sholi ahamiyati, kelib chiqishi, ekin maydoni, hosildorligi. Biologik xususiyatlari va navlari. Sholi yetishtirish texnologiyasi - o'timishdosh, sholipoyalarning tuzilishi, sug'orish tizimi, oziqlantirish, ekinlarni parvarishlash kasallik, zararkunandalalar bilan kurashish, ko'chat qilib yetishtirish va hosilini yig'ish.

9-mavzu. Marjumak biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi

Tariq ahamiyati, kelib chiqishi, ekin maydoni, hosildorligi. Biologik xususiyatlari va navlari. Tariq yetishtirish texnologiyasi - o'timishdosh, sholipoyalarning tuzilishi, sug'orish tizimi, oziqlantirish, ekinlarni parvarishlash kasallik, zararkunandalalar bilan kurashish, ko'chat qilib yetishtirish va hosilini yig'ish.

10-mavzu. Don - dukkakli ekinlarning umumiy tavsifi va biologiyasi

Don-dukkakli ekinlar guruhiga mansub ekinlar tavsifi. Don-dukkakli ekinlarning xalq xo'jaligidagi ahamiyati. Dinning kimyoviy tarkibi, oqsil manbai sifatidagi ahamiyati, tuproqning unumdorligini oshirishi, biologiyasi, tashqi muhit sharoitlariga talabi, ekin maydoni va tarqalishi, hosildorligi.

11-mavzu. No'xat biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi

No'xat ahamiyati, biologiyasi, tarqalishi, hosildorligi, rayonlashirilgan navlar tavsifi. No'xatni sug'oriladigan va lalini yerlarda yetishtirish texnologiyasi. Ekinni parvarishlashda resurstejamkor texnologiyalarni qo'llash samaradorligi. Hosilni yig'ish.

12-mavzu. Ko'k no'xat biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi

Ko'k no'xat ahamiyati, biologiyasi, tarqalishi, hosildorligi, rayonlashirilgan navlar tavsifi. Ko'k no'xatni sug'oriladigan va lalini yerlarda yetishtirish texnologiyasi. Ekinni parvarishlashda resurstejamkor texnologiyalarni qo'llash samaradorligi. Hosilni yig'ish.

13-mavzu. Soya biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi.

Soya ahamiyati, biologiyasi, tarqalishi, hosildorligi, rayonlashirilgan navlar tavsifi. Soyani sug'oriladigan va lalini yerlarda yetishtirish texnologiyasi. Ekinni parvarishlashda resurstejamkor texnologiyalarni qo'llash samaradorligi. Hosilni yig'ish.

14-mavzu. Yem-xashak o'tlar tavsifi. Dukkakli yem-xashak ekinlar ahamiyati. Bada biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi.

Dukkakli yem-xashak o'tlarning ahamiyati va umumiy tavsifi, to'yimliligi, tuproq unumdorligini oshirishdagi o'rni. Bada - ahamiyati, ozuqalarning to'yimliligi, agrotexnik ahamiyati, kelib chiqishi, ekin maydoni, urug' va pichan hosili. Sistematikasi, biologik xususiyati, navlari. Pichan va urug' olish uchun yetishtirish texnologiyasi. Hosilni yig'ishtirish

15-mavzu. Tugunakmevali ekinlarning ahamiyati. Kartoshka - biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi

Tugunakmevali ekinlar ahamiyati. Kartoshka - ahamiyati, kelib chiqishi, tarqalishi, ekin maydoni, hosildorligi. Kartoshkaning aynishi. Yetishtirish agrotexnikasi - o'timishdosh, yerni asosiy ishlash, o'g'itlash tizimi, ekish muddati, ekish uslubini, me'yori, chuqurligi. Ekinlarni parvarish qilish, sug'orish, begona o't va zararkunandalarga qarshi kurashish. Hosilni yig'ishtirish.

16-mavzu. Batat - biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi.

Batat - ahamiyati, kelib chiqishi, tarqalishi, ekin maydoni, hosildorligi. Batatning aynishi. Yetishtirish agrotexnikasi - o'timishdosh, yerni asosiy ishlash, o'g'itlash tizimi, ekish muddati, ekish uslubini, me'yori, chuqurligi. Ekinlarni parvarish qilish, sug'orish, begona o't va zararkunandalarga qarshi kurashish. Hosilni yig'ishtirish.

17-mavzu. Topinambur - biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi.

Topinambur - ahamiyati, kelib chiqishi, tarqalishi, ekin maydoni, hosildorligi. Yetishtirish agrotexnikasi - o'timishdosh, yerni asosiy ishlash, o'g'itlash tizimi, ekish muddati, ekish uslubini, me'yori, chuqurligi. Ekinlarni parvarish qilish, sug'orish, begona o't va zararkunandalarga qarshi kurashish. Hosilni yig'ishtirish.

18-mavzu. Ildizmevali ekinlarning ahamiyati. Qand lavlagi - biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi

Ildizmevali ekinlar ahamiyati va tarkibi. Qand lavlagi ahamiyati, kelib chiqishi, tarqalishi, ekin maydoni, hosildorligi. Biologiyasi va navlari. Qand lavlagi yetishtirish texnologiyasi - o'timishdosh, yerni asosiy ishlash, o'g'itlash tizimi, ekish muddati, ekish uslubini, me'yori, chuqurligi. Ekinlarni parvarish qilish, sug'orish, begona o't va zararkunandalarga qarshi kurashish. Hosilni yig'ishtirish.

19-mavzu. Xashaki sabzi va xashaki sholg'om biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi

Xashaki sabzi va xashaki sholg'om biologiyasi, ahamiyati va tarkibi... Xashaki sabzi va xashaki sholg'om yetishtirish texnologiyasi - o'timishdosh, yerni asosiy ishlash, o'g'itlash tizimi, ekish muddati, ekish uslubini, me'yori, chuqurligi. Ekinlarni parvarish qilish, sug'orish, begona o't va zararkunandalarga qarshi kurashish. Hosilni yig'ishtirish.

20-mavzu. Moyli ekinlar tavsifi. Moyli ekinlarning ahamiyati. Kungaboqar - biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi

Moyli ekinlar - xalq xo'jaligidagi ahamiyati, umumiy tavsifi, tarkibi, sifat ko'rsatkichlari, guruhlari. Kungaboqar - ahamiyati, tarqalishi, tarixi, hosildorligi, biologiyasi, navlari. Urug' va silos tayyorlash uchun yetishtirish texnologiyasi. Hosilni yig'ish, o'g'itlash tizimi, ekish muddati, ekish uslubini, me'yori.

chuqurligi. Ekinlarni parvarish qilish, sug'orish, begona o't va zararkunandalarga qarshi kurashish. Hosilni yig'ishtirish.

21-mavzu. Massar ahamiyati, biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
Massarning -xalq xo'jaligida ahamiyati, umumiy tavsifi, tarkibi, sifat ko'rsatkichlari, guruhlar. Massar - ahamiyati, tarqalishi, tarixi, hosildorligi, biologiyasi, navlari. Urug' va silos tayyorlash uchun yetishtirish texnologiyasi-o'tmishdosh, yerni asosiy ishlash, o'g'itlash tizimi, ekish muddati, ekish uslubli, me'yori, chuqurligi. Ekinlarni parvarish qilish, sug'orish, begona o't va zararkunandalarga qarshi kurashish. Hosilni yig'ishtirish.

22-mavzu. Kunjut ahamiyati, biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
Kunjutning xalq xo'jaligida ahamiyati, umumiy tavsifi, tarkibi, sifat ko'rsatkichlari, guruhlar. Kunjut- ahamiyati, tarqalishi, tarixi, hosildorligi, biologiyasi, navlari. Urug' va silos tayyorlash uchun yetishtirish texnologiyasi-o'tmishdosh, yerni asosiy ishlash, o'g'itlash tizimi, ekish muddati, ekish uslubli, me'yori, chuqurligi. Ekinlarni parvarish qilish, sug'orish, begona o't va zararkunandalarga qarshi kurashish. Hosilni yig'ishtirish.

23-mavzu. Yeryong'oq ahamiyati, biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
Yeryong'oqning xalq xo'jaligida ahamiyati, umumiy tavsifi, tarkibi, sifat ko'rsatkichlari, guruhlar. Yeryong'oq - ahamiyati, tarqalishi, tarixi, hosildorligi, biologiyasi, navlari. Urug' va silos tayyorlash uchun yetishtirish texnologiyasi-o'tmishdosh, yerni asosiy ishlash, o'g'itlash tizimi, ekish muddati, ekish uslubli, me'yori, chuqurligi. Ekinlarni parvarish qilish, sug'orish, begona o't va zararkunandalarga qarshi kurashish. Hosilni yig'ishtirish.

24-mavzu. Lub-tolali ekinlar ahamiyati. Kanop biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
Lub-tolali ekinlar - ahamiyati, tarkibi, hosildorligi, guruhlar. Kanop ahamiyati, kelib chiqishi, tarqalishi, biologiyasi, navlari. Yetishtirish texnologiyasi- o'tmishdosh, yerni asosiy ishlash, o'g'itlash tizimi, ekish muddati, ekish uslubli, me'yori, chuqurligi. Ekinlarni parvarish qilish, sug'orish, begona o't va zararkunandalarga qarshi kurashish. Hosilni yig'ishtirish.

25-mavzu. Tolali zigir biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
Tolali zigir - ahamiyati, tarkibi, hosildorligi, guruhlar. Tolali zigir ahamiyati, kelib chiqishi, tarqalishi, biologiyasi, navlari. Yetishtirish texnologiyasi- o'tmishdosh, yerni asosiy ishlash, o'g'itlash tizimi, ekish muddati, ekish uslubli, me'yori, chuqurligi. Ekinlarni parvarish qilish, sug'orish, begona o't va zararkunandalarga qarshi kurashish. Hosilni yig'ishtirish.

26-mavzu. Tamaki - biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
Tamaki - ahamiyati, bargining kimyo'viy tarkibi, tarqalishi, tarixi, biologik xususiyati, hosildorligi, navlari. Tamaki ko'chati yetishtirish - ekish muddati, me'yori, ko'chani parvarishlash. Yerni ko'chat o'iqazishga tayyorlash, ko'chat o'iqazish, muddati, qalinligi, o'g'itlash, sug'orish, parvarishlash, gul to'plami va barchi novdalarni yulish. Tamaki barglarining yetilishi va ularni yig'ish, quritish.

27-mavzu. Maxorka - biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
Maxorka - ahamiyati, tarqalishi, tarixi, biologik xususiyati, hosildorligi, navlari. Maxorka ko'chati yetishtirish - ekish muddati, me'yori, ko'chani parvarishlash.

28-mavzu. O'zbekistonning paxtachilik bo'yicha dunyoda tugan o'rmi.
G'o'zaning kelib chiqishi, yer yuzasida tarqalishi tarixi va uni parvarishlash

agrotexnologiyasi

O'zbekistonning paxtachilik bo'yicha dunyoda tugan o'rmi. G'o'zaning kelib chiqishi va yer yuzasida tarqalishi tarixi. G'o'zaning botanik klassifikatsiyasi. Dunyodagi turli davlatlarda paxta yetishtirish va ekish maydonlari yalpi hosil va bir gektar yerdan olinayotgan hosildorligi. Respublikamizda paxta yetishtirish tarixi va istiqbollari. Gossippium avlodi va ularning geografik tarqalishi (avlod, kenja avlod, turlari, va kenja turlari).

Paxtachilikda almashlab ekish, yerga asosiy ishlov berish sistemasi. Yerni haydash oldidan mahalliy va mineral o'g'itlarni qo'llash. Bedapoyani haydash texnikasi. Yerga yaxob suv berish va erta ko'klamda sug'orish. Yerni erta ko'klamda (pushta olingan dalalardan tashqari) ekish oldidan ishlash sistemasi. Erta ko'klamda tuproq (dalani) holatiga qarab ishlov berish (boronlash, chizellash yoki diskalash, molalash). Yerga mineral o'g'itlar solish. Chigini ekishga tayyorlash va ekish, erta va to'liq undirib olish. Davlat standarti bo'yicha urug'lik chigit sifatiga qo'yilgan talablar, tukli chigini tuxsizlantirish usullari (ximiyaviy, mexanik, aeroximik) chigini saralash va kalibrash, chigini dorilash, kasallik va zararkunandalarga qarshi dorilash. Tukli chigini ekish oldidan namlash va dimlash. Biostimulyatoridan foydalanish.

29-mavzu. Paxtachilikda almashlab ekish. G'o'zada agrotexnologiya ishlarini olib borish
Paxtachilikda almashlab ekish, yerga asosiy ishlov berish sistemasi. Yerni haydash oldidan mahalliy va mineral o'g'itlarni qo'llash. Bedapoyani haydash texnikasi. Yerga yaxob suv berish va erta ko'klamda sug'orish. Yerni erta ko'klamda (pushta olingan dalalardan tashqari) ekish oldidan ishlash sistemasi. Yagonalash muddati va ko'chat qalinligini g'o'zani o'sishi va rivojlanishiga hosildorligiga, hamda sifatiga tasiri. G'o'za qator oralarini ishlash muddatlari, Egat olish va o'g'it texnikasi. Paxta dalalarida begona o'tlarga qarshi kurashish choralari. Ko'p yillik va bir yillik begona o'tlar, ularni zarur keltirishi. Begona o'tlarga qarshi kurash (agrotexnik, biologik, ximik usullari). Gerbitsidlar qo'llash. Gerbitsid sepih me'yori, muddati va usullari.

30-mavzu. Paxtani yig'ib-terib olishga tayyorgarlik ko'rish va terish
Terim oldidan hosilni aniqlash va dalani paxta terimiga tayyorlash. Terim oldidan hosilni aniqlash metodikasi. Namunalar olish yo'li, soni, namunadagi ko'rsatkichlar. Dalani paxta terimiga tayyorlash.

Paxta navlarining standartlari va etalonlari (1-nav, 2-nav, 3-nav va 4-nav) qo'lda va mashinada terilgan paxtani iflosligi va namligi). Defoliatsiya va desikatsiya o'tkazish. Dalani mashina terimiga tayyorlash. Hosilni mashinada va qo'lda terish (soni va muddatlari). Mashinada kurak terish, to'kilgan paxtani mashina terish va tozalash. Paxta gop ganorsiz tashish va yuklash vositalari. Urug'lik paxtani terish paxtani quritish va tozalashni tashkil qilish.

III. Amaliy mashg'ulotlar mavzulari.

Amaliy mashg'ulotlari uchun quyidagi mavzular tavsifa etiladi.

1. Tuproq agregatlarining suvga chidamliligini N.I. Savvinov usulida aniqlash
2. Haydalma qalam tuzilishini aniqlash
3. Tuproqning maksimal dala nam sig'imini aniqlash
4. Har xil tuproqlarning suv o'tkazuvchanligini aniqlash
5. Tuproqning suv ko'tarish xususiyatini aniqlash
6. Tuproqning texnologik xossalarni aniqlash
7. Tuproqning namligini aniqlash

8. Tekinxo'r va kam yillik begona o'tlarning ta'rifi
9. Ko'p yillik begona o'tlar bilan ifloslanganligini hisobga olish
10. Dalalarni begona o'tlar urug'i bilan ifloslanganligini hisobga olish
11. Tuproqning begona o'tlar urug'i bilan ifloslanganligini hisobga olish
12. Gerbisdalarning solish me'yorini aniqlash
13. Almashlab ekish
14. Suvlarning sifati va sug'orish uchun yaroqliligini aniqlash
15. Sug'orish tarmoqlarining tarkibiy qismlari va ularning suv o'tkazish qobiliyatini aniqlash.
16. Sug'orishga berilayotgan va oqova suvlarni hisobga olish.
17. Qishloq xo'jalik ekinlarini sug'orish rejimlarini aniqlash.
18. Tuproqlarning sho'rlanganlik darajasi, sizot suvlarning joylashgan chuqurligi va ularning mineralashganlik darajasini o'simlik qoplamiga ko'ra aniqlash.
19. Zovurlashtirilgan va zovurlashtirilmagan sharoit uchun sho'r yuvishning umumiy me'yorini aniqlash.
20. Donli ekinlarning umumiy morfologiyasi. Bug'doy - turlari, morfologiyasi
21. Arp ava javdar - asosiy turlari, morfologik xususiyati.
22. Suli - asosiy turlari, morfologik xususiyati.
23. Makkajo'xori va jo'xori kenja turlari va morfologiyasi
24. Don-dukkakli ekinlarning umumiy morfologik xususiyati. No'xat va ko'k no'xat morfologiyasi va sistematikasi
25. Soya sistematikasi, morfologik belgilari
26. Dukkakli yem-xashak o'tlari morfologik belgilari, beda sistematikasi va morfologiyasi
27. Tuganakmevalilar guruhlarini. Kartoshka sistematikasi va morfologiyasi.
28. Ildizmevali ekinlar umumiy morfologik belgilari. Qand lavlagi sistematikasi va morfologiyasi.
29. Moyli ekinlar guruhlarini. Kungaboqar morfologiyasi
30. Tolali ekinlar guruhlarini. Kanopning morfologik belgilari
31. Tolali zigir va nasha morfologiyasi
32. Tamaki va maxorkaning morfologik xususiyatlari
33. Paxtachilik. Go'zaning ildiz tizimi, go'za shoxlari va shoxlanish tiplari.
34. Paxtadan yuqori hosil yetishtirish uchun agrotexnik tadbirlarning yillik taxminiy rejisini tuzish.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Respublikamiz dehqonchiligining hozirgi xolati, muammolar va hal qilish yo'llari bo'yicha ilmiy maqolalar sharhi.
2. Tuproq unumdorligi va strukturasini yaxshilashga qaratilgan ilmiy maqolalar sharhi.
3. Tuproqning suv, havo issiqlik va ozig rejimlarini yaxshilash ilmiy maqolalar sharhi.
4. Begona o'tlarning tuproq-iklim sharoiti va ekinlar agrotexnikasiga bog'lik holda tarqalishi va ularga qarshi kurash.
5. Sug'oriladigan yerlarda o'sadigan ashaddiy begona o'tlar.
6. Ekin ekisidan keyin qator oralariga ishlov berish.
7. Yerga asosiy ishlov berish usullarining tuproq xususiyatlari va o'simliklarni o'sishi hamda rivojlanishiga ta'siri.
8. Yerni g'o'za va kuzgi bug'doy ekishga tayyorlash.

9. Har xil tuproqlarda qatqaloq hosil bo'lish xususiyatlari va uni yo'qotish yo'llari.
10. Bug'doy-g'o'za almashlab ekish tizimi.
11. O'zbekiston Respublikasining Yer kodeksi. Suv va suvdan foydalanish to'g'risidagi qonuni, yerlarning meiorativ holatini yaxshilash va suvdan oqilona foydalanishga oid qarorlar.
12. Suv taqchil sharoitlarda qishloq xo'jalik ekinlarini sug'orishda suvdan tejimli foydalanish usullari (g'o'za, bug'doy, sholi, makkajo'xori va poliz ekinlari misolida)
13. Mevali bog'lar va uzumzorlarda tomchilatib sug'orish usulini qo'llash.
14. O'racha va kuchli sho'rlangan yerlarni o'zlashtirish texnologiyasi va ulardan samarali foydalanish yo'llari
15. O'simliklarning o'sishi, rivojlanishi, hosili va uning sifatiga ta'sir qiladigan omillar
16. O'giltash tizimining biologik asoslari
17. Ekinlarning fotosintetik faoliyati.
18. Dala va yem-xashak ekinlarini yetishtirish texnologiyasi
19. Dala va yem-xashak ekinlari qo'shib ekilganda biologik jihatdan mutanosibliigi
20. Hosilni dasturlash (shakllanishini boshqaruv)
21. Kuzgi don ekinlarining nobud bo'lish sabablari
22. O'zbekistonda ekiladigan yumshoq bug'doy navlarining ta'rifi
23. Lalni yerlarda kuzgi bug'doy yetishtirish texnologiyasi
24. Bahorgi bug'doyni yetishtirish texnologiyasi
25. Arpaning yetishtirish texnologiyasi
26. Sholini ko'chat usulida yetishtirish afzalliklari
27. Javdar biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
28. Trikkale biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
29. Suli biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
30. Marjurnak biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
31. Makkajo'xorini don-dukkakli ekinlar bilan qo'shib ekish texnologiyasi
32. Yasmig don sifati, morfologiyasi, biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
33. Burchoq don sifati, morfologiyasi, biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
34. Loviyaning navlari va yetishtirish texnologiyasi
35. Moshning navlari va yetishtirish texnologiyasi
36. O'simliklarning o'sishi, rivojlanishi, hosili va uning sifatiga ta'sir qiladigan omillar
37. Ko'p yillik qo'ng'irbosh o'tlarning ta'rifi
38. Dukkakli yem-xashak o'tlarning to'yimliliigi, morfologiyasi va biologiyasi
39. Qashqarbedaning biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
40. Qizil sebarganing biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
41. Xitoy loviyasi (Vigna) biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
42. Shabdar biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
43. Xantal biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
44. Raps biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
45. Tolali zig'irning morfologiyasi, biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
46. Oq zira biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
47. Qora zira biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
48. Arpabodiyon- biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
49. G'o'zaning botanik klassifikatsiyasi, ekiladigan turlarining ta'rifi
50. G'o'zani viloyatda yetishtirish texnologiyasi
51. Xo'jaligingizda rejalashtirilgan hosilga qarab o'giltar miqdorini aniqlang. o'giltarni

<p>o'g'itlash muddatiga qarab taqsimlangan</p> <p>52. Yagonalash muddati va ko'chat qalinligining g'o'za o'sishi, rivojlanishi, hosildorligi va tola sifatiga ta'siri</p> <p>53. Paxtachilikda fan yutuqlari va ilg'orlar taqribosi</p>	<p>3 V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)</p> <p>Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> -yerga ishlov berishning ilmiy asoslari to'g'risida; -sug'oriladigan yerlarni meliorativ taqomilashtrish; -imnidadagi ekologik holat, iqlim o'zgarishi va uning oqibatlari haqida tasavvurga ega bo'lishi; -almashlab ekishni loyihalashtirish, joriy etishni; -tuzilmani o'simliklarga zararli ta'sirni kamaytirish tadbirlarini; -yerlarni melioratsiya qilish yo'llarini bilishi va ulardan foydalana olishi; -talaba yerga ishlov berish va ekinlarni ekishni sifatli o'tkazishi; -sug'oriladigan yerlarning sho'rtlanishi va botqoqlanishi, eroziyani oldini olish va unga qarshi kurash tadbirlarini qo'llash va ulardan foydalana olish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak. - dala ekinlarining biologiyasini shakllanish sharoiti, o'simliklarning kelib chiqish markazlari, ekinlarni fotosintetik faoliyati, dala ekinlarni intensiv usulda yetishtirish to'g'risida, fan va ilg'or ishlab chiqarish yutuqlarini joriy etish orqali samadorligini baholash to'g'risida tasavvurga ega bo'lishi; - dala ekinlarining xalq xo'jaligidagi ahamiyati, dala ekinlarni yetishtirishning bugungi kun holati va isiqbollari, ularni parvarishlash va yuqori hosil yetishtirish agrotehnologiyasi bilishi va ulardan foydalana olishi; - dala ekinlarini ekish, sug'orish, qishloq xo'jalik mashinalaridan, biologik va kimyoviy preparatlardan foydalanish ko'nikmalariga ega bo'lishi; - dala ekinlarini ekish muddati, me'yori, sug'orish usullari va me'yorlarini aniqlash, qishloq xo'jalik mashinalaridan, biologik va kimyoviy preparatlardan foydalanish va ularni qo'llay olish hamda hosilni yig'ishtirib olish yuzasidan malakalariga ega bo'lishi kerak. <p>4 VI. Ta'lim texnologiyalari va usullari</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadlar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalalar <p>5 VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishini topshirish.</p> <p>6 Asosiy adabiyotlar:</p> <p>1. Chandrasekaran B., Amadurai K., Somasundaram E. A textbook of Agronomy. New Delhi, 2010. New age International (p) Limited, Publi-shers.</p>
---	--

- Grop Rotation on Organic Farms: A Planning Manual, NRAES 177 Charles L. Mohler and Sue Ellen Johnson, editors Published by NRAES, July 2009.
- Azimboyev S.A. Dehqonchilik, Tuproqshunoslik va agrokimyo asoslari. (Darslik). T. Iqtisodiyot-moliya 2006. - 180 b.
- Muminov K., Azimboyev A., Sanakulov A., Berdiyev YE., Kenjayev YU Dehqonchilik ilmiy izlanish asoslari bilan. (O'quv qo'llanma) - T.: "Turon-iqbol", 2014. - 240 b.
- Avlakilov M., Qarshiyev A.E. Dehqonchilik va melioratsiya. O'quv qo'llanma. Qarshi. 2021 y. 220 b.
- Avlakilov M., Qarshiyev A.E. Dehqonchilik va melioratsiya. Darslik. Qarshi. 2022 y. 337 b.
- Atabaeva X.N., Xudaygulov J.B. O'simlikshunoslik. "Fan va texnologiya" nashriyoti, Toshkent-2018 y. Darslik. 25.5 b. t. 407-b.
- Atabaeva X.N., Umarova N.C. Растениеводство. Учебник. ТашГДУ, Ташкент-2016. 380 с.
- Atabaeva X.N., Qodirovjaev O. O'simlikshunoslik. Toshkent Yangi asr avlodi, darslik, 2006 (180 bet).
- Muxammadjonov M. Zokirov Z. «G'o'za agrotehnikasi» o'quv qo'llanma Toshkent 1995. (286 b).
- Oripov R., Xalilov N. O'simlikshunoslik. Uslubiy qo'llanma. Samarqand 2008 y., 420 b.
- M. Azimova, N.Chorshanbiyev. O'simlikshunoslik. Uslubiy qo'llanma. Qarshi 2021 y., 121 b.
- Teshaev Sh., Sulaymonov B. Paxtachilik ma'lumotomasi. "Fan va texnologiya" nashriyoti, Toshkent 2016. 540 b.

Qo'shimcha adabiyotlar

- Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. Toshkent, "O'zbekiston" NMIU, 2017. - 56 b.
- Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustivorligi va inson manfaatlarini ta'minlash yurt taraqqiyoti va xalq farovonligi garovi. "O'zbekiston" NMIU, 2017. - 47 b.
- Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mavd va oiljanoib xalqimiz bilan birga quramiz. "O'zbekiston" NMIU, 2017. - 485 b.
- O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida" gi PF-4947-sonli Farmoni. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017 y., 6-son, 70-moddada
- Умаров З., Атабаева Х., Гулмиров И.- Кормовые травы Средней Азии. Т 1990. Укув кўлланма 45 бет.
- Атабаева Х. Дала екинларини қо'шиб екиш. О'қув қо'лланма. Т. 1989. 55 б.
- Атабаева Х. Сова (Монография) Т. О'з.Мил.Энстиклопедия. 2004 у. 70 б.
- Абдукаримов Д. ва бош. Dehqonchilik asoslari va yem-xashak yetishtirish. T.Mehnat 1987. Darslik 288 bet.
- Azimboyev S.A., Axmurzayev Sh. Dehqonchilik, Tuproqshunoslik va agrokimyo asoslari fanidan laboratoriya ishlari va amaliy mashg'ulotlar. T. 2008. -95 b.
- Xoligov B. Yangi almashlab ekish tizimlari va tuproq unumdorligi. Noshirlik yog'dusi nashriyoti. Toshkent-2010 y. 120 b.

<p>11. Hamidov M., Raximboyev F. Qishloq xo'jalik melioratsiyasi. Darslik T. 1996-320 b.</p> <p>Axborot manbatalari:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. http://www.FAO.data.stat.info.ru. 2. http://www.Research - Plant science. 3. http://www.Research - Grain science. 4. http://www.Cereal crop production.com. 5. http://www.FAO.stat.report.2017 year. 6. http://www.ziynet.uz; 7. www.lex.uz; 8. www.gov.uz; 9. http://www.icec.org. 10. http://www.grain.ru. 11. http://www.sotton.ru
<p>7 Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.</p>
<p>8 Fan/modul uchun ma'sullar: Qarshiyev A.E. -"Qishloq xo'jalik mahsulotlarini saqlash va dastlabki ishlash texnologiyasi" kafedrasi dotsenti, q.-x.f.f.d (PhD). Azimova M.M. -"Qishloq xo'jalik mahsulotlarini saqlash va dastlabki ishlash texnologiyasi" kafedrasi dotsenti, q.-x.f.f.d (PhD).</p>
<p>9 Taqirizchilar: Usmonov N.N. OMI "Qishloq xo'jalik mahsulotlarini saqlash va dastlabki ishlash texnologiyasi" kafedrasi professori, q.x.f.d. Meyliyev A.X. - Janubiy dehqonchilik ilmiy-tadqiqot instituti katta ilmiy xodimi, q.-x.f.d (DSc).</p>